

NAGYERDEI TÚRA

Téma: a debreceni Nagyerdő kulturális és épített öröksége

Túra útvonala: Bem tér – Simonyi út – Medgyessy sétány – II. János Pál Pápa tér – Pallagi út – Vigadó tér – Békás-tó – Egyetem tér – Debreceni Egyetem Botanikus Kertje (+ Pallag és az Erdőspuszták)

Távolság: 5 km

Időtartam: 3-5 óra

Célközönség: minden korosztálynak ajánlott

Túra módja: részben gyalogos, részben kerékpáros

Séta tartalma röviden:

A Nagyerdő Magyarország és Európa egyik legrégebben védett területe, hazánk első természetvédelmi területe. A Nagyerdő egyedülálló természeti értékei, izgalmas társadalomtörténete és gazdag épített öröksége Debrecen kulturális örökségének fontos része. Az évszázadokon át „vaderdőként” kezelt területet évszázadokon keresztül erdőgazdálkodásra, fakitermelésre használták, a 19. század elejétől vált Debrecen életének szerves részévé vált. Parkosítását követően a debreceni polgárok kedvelt kiránduló- és nyaralóhelye lett, ahol a 19-20. század során sorra épültek a patinás villák és nyári lakok, majd számos szabadidős, kulturális és sportlétesítmény. A debreceni Nagyerdő ma a város népszerű rekreációs övezete, ahova nemcsak a helyiek, de a városba látogató turisták is előszeretettel látogatnak ki. Megismerésére egy kellemes séta vagy kerékpártúra keretében van lehetőség, melynek során nemcsak a városrész természeti értékei és épített öröksége, de Debrecen hely- és társadalomtörténete is megismerhető.

A Nagyerdei Park

A túra állomásai:

1. állomás: Bem tér, Simonyi kapu

Téma: a Bem tér és a Nagyerdő története

A Bem tér

A Bem tér egykor a város kapuja volt, ma a belvárost és a Nagyerdőt összekötő forgalmas csomópont. Az 1800-as évek elején még csak legelők, kertek és egy lezárt temető volt a helyén. A területet Ferenc piacnak hívták, ahol rendszeresen tartottak kisebb vásárokat. A környék akkor kapott komolyabb figyelmet, amikor Ferenc József osztrák császár, magyar király támogatására 1868-ban megnyílt a Gazdasági Tanintézet (a mai megyei könyvtár helyén). Amikor az iskola átköltözött a belvárosba, az épületben kórházat alakítottak ki, ami a város első modern közkórházává vált. A későbbiekben a kórház egy részének helyére a mai vradóállomás épületét húzták fel. Az egészségügyi-szociális jelleg egy időben nagyon jellemző volt a környékre, hiszen a kórházon kívül két árvaház is működött a közelben. A környék hangulata először a 20. század elején változott meg, leginkább annak apropóján, hogy a közelben felépült a Margit-

fürdő, ami gyorsan népszerűvé vált a debreceni polgárok körében. A teret 1930-ban nevezték át, először Jókai Mór, majd Magoss György, Debrecen korábbi polgármesterének nevét viselte. 1951 óta hívják Bem térnek. A Bem tér ma Debrecen egyik legforgalmasabb kereszteződése, ám ennek ellenére helytörténeti és természeti értékekben gazdag. Területén gyönyörű, védett fákat fedezhetünk fel: a Kétmalom utca előtt hatalmas kocsányos tölgyek, a Péterfia utcán gömbkőris sor, a Simonyi út két oldalán pedig közel százéves hársfasor gyönyörködteti a szemet. A Méliusz Juhász Péter Könyvtár előtti parkban egy jellegzetes levelű fára is felfigyelhetünk: ez a páfrányfenyő, avagy a ginkgo biloba, ami a legidősebb fajta a Földön.

A Bem tér, a Nagyerdő kapuja

A Méliusz Juhász Péter Könyvtár

Debrecenben évszázadokon át az iskolák és a Református Kollégium könyvgyűjteményei, valamint a város urainak, polgárainak magánkönyvtárai jelentették a város könyvtárügyét. A közművelődési könyvtár az 1920-as évektől kezdett kiépülni, nem csak a városban, hanem a városszéli kertségekben és a környező településeken is. A Hajdú-Bihar megyei könyvtár 2003-ban vette fel Méliusz Juhász Péter református püspök, egyháztudós, író, botanikus, a magyarországi reformáció legnagyobb hatású vezéregyéniségének nevét és 2007-ben költözött a Bem téren épült modern épületbe.

Az MTA Atommagkutató Intézete (volt Országos Tanítói Árvaház)

Az MTA Atommagkutató Intézetének épületében 1895-ben nyílt meg az Országos Tanítói Árvaház, ami 80 fiú- és 80 leányárva számára biztosított otthont. Az 1911-ben kibővített épületben később egyetemi leánykollégium, népi kollégium, majd az Orvosi Fizikai és Vegytani Intézet működött. A 20. század közepétől az MTA Atommagkutató Intézetének (ATOMKI) otthona.

A Méliusz Könyvtár és az MTA Atommagkutató Intézete (egykor Országos Tanítói Árvaház) a Bem téren

2 állomás: Simonyi út

Téma: a Nagyerdő kialakulása

A Nagyerdő történetének kezdetei

A Nagyerdő az egykor összefüggő nyírségi erdők maradványaként alakult ki, nevét valószínűleg nem az erdő területéről, hanem a fák termetéről kapta, az itt található, nagyrészt gyöngyvirágos és kocsányos tölgyek ugyanis akár 100-200 évesek és 25-26 méter magasak is lehetnek. A Nagyerdő területén mintegy 700-800 növényfajt tartanak számon. A Nagyerdőt 1405-ben Zsigmond király ajándékozta Debrecen városának, Szilágyi Erzsébet és a városi földeket

birtokló Hunyadiak pedig 1462-ben rendelték el védelmét. Az erdő értékét, jelentőségét ugyan már korán felismerték, a 18. század végéig mégsem tartozott szorosan a városhoz, évszázadokon keresztül csak fakitermelésre és mezőgazdasági tevékenységre használták. Ennek ellenére tudósok, művészek ismerték fel értékeit: olyan hírességek ihletforrása volt, mint Soó Rezső, Fazekas Mihály, Csokonai Vitéz Mihály és Tóth Árpád. A Nagyerdő a 19. század elején vált kedvelt sétahellyé, miután kiépült a várost az erdővel összekötő közsétány (a mai Simonyi út), sorra épültek a Nagyerdei villák és nyári lakok, felépült a fürdőház és megnyitott számos vendéglátóhely. A 19. század elején egy-egy hétvégén ezrével szabadultak ki a debreceniek pihenni, szórakozni a száraz, poros városi forgatagból az árnyas, jó levegőjű Nagyerdőre. Itt tartották a Millenniumi ünnepségeket is. A Nagyerdő 31 hektárnyi, északkeleti részén 1939-ben hozták létre az ország első természetvédelmi területét, mely a későbbi évtizedekben újabb területekkel bővült.

A Nagyerdei Park

A Simonyi út

A városból az erdőbe vezető út közsétánnyá alakítása az 1818-ban huszárezredével Debrecenben állomásozó báró Simonyi József ezredeshez kötődik. A napóleoni háborúban kitűnt legendás hírű óbester a Nagyerdőre vitte ki a katonáit gyakorlatozásra. A város és az erdő között az út ekkor még rendezetlen terület volt. Simonyi óbester javasolta a városvezetésnek a gidres-gödörös dűlőút rendezését és két oldalára fasorok telepítését. A belvárost a Nagyerdővel összekötő közsétány végül az 1800-as évek elején épült ki, két oldalára Simonyi óbester ültetett facsemetéket katonáival. A fasort 1820. augusztus 6-án népünnepély keretében avatták fel, melyen gróf Széchenyi István is jelen volt. A hálás debreceniek Simonyi-gát néven kezdték el emlegetni a sétautat, mely a 19. század végi utcanévrendezéstől kezdve végleg felvette a Simonyi nevet. Az óbester által ültetett facsemeték közül sok elpusztult, a város akáccákkal pótolta őket. 1925 nyarán egy orkán megtépázta a fasort, amit végül 1931-ben hársfákra cseréltek. Debrecen mai napig legszebb fasora védett természeti érték.

A Simonyi úti villák

A debreceni villaépítési kedvet a Nagyerdei Vigadó megépítése lendítette fel, mely 1826-ban készült el. A debreceni polgárok ekkor ismerték fel a Nagyerdő áldásos hatásait, a jó levegőt, a gyönyörű természeti környezetet, a csendet és a nyugalmat, így sorra vásárolták a telkeket, eleinte a Simonyi-gát két oldalán, majd a parkosított erdős területeken is. A patinás villák közül néhány ma is áll és bár magántulajdonban vannak, érdemes őket közelebbről is megcsodálni.

Simonyi úti villák

3. állomás: Medgyessy sétány

Téma: A Nagyerdő első sétánya és az irodalmi szoborpark

A Medgyessy sétány

A Nagyerdő egyik lehangulatosabb sétánya Medgyessy Ferenc debreceni születésű, kétszeres Kossuth-díjas szobrászművész nevét viseli. A sétány két oldalán egy szoborpark található, melyben olyan költők, írók szobrai kaptak helyet, akiket a magyar irodalom legnagyobbjaiként tartunk számon, és akiknek a művészi pályája és élete szorosan kapcsolódik Debrecenhez. A Medgyessy sétányt azonban nemcsak a szoborpark teszi érdekessé, hanem a csodálatos századfordulós villák is, melyek helyi védelem alatt állnak.

A Medgyessy sétány emlékparkjának szobrai:

- Ady Endre emlékmű: Melocco Miklós készítette 1977-ben.
- Arany János mellszobor: készítője Medgyessy Ferenc, Kossuth-díjas szobrász, de a művész betegsége miatt tanítványa Megyeri Barna, Munkácsy-díjas művész fejezte be a szobrot 1957-ben.
- Fazekas Mihály emlékmű: Rác Edit készítette 1977-ben.
- Gulyás Pál szobor: készítette Vilt Tibor szobrászművész 1977-ben.
- Krúdy Gyula mellszobor: készítője Vígh Tamás, Munkácsy-díjas szobrász.
- Medgyessy Ferenc szobor: készítette Nagy Sándor 1977-ben.
- Millenniumi emléktábla: készítette Somogyi Árpád, Munkácsy-díjas szobrász 2000-ben.
- Szabó Lőrinc emlékmű: készítette Schaár Erzsébet, Munkácsy-díjas szobrász 1966-ban.
- Tóth Árpád mellszobor: készítette Borsos Miklós, Kossuth- és Munkácsy-díjas szobrászművész 1977-ben.
- Wass Albert emlékmű: készítette Györfy Sándor 2008-ban.
- 39-esek emlékműve (I. világháborús emlékmű): Debreczeny Tivadar készítette 1925-ben.
- Hősök és áldozatok emlékműve (II. világháborús emlékmű): készítette E. Lakatos Aranka és Györfy Sándor 1996-ban.

A Medgyessy sétány

4. állomás: Vigadótér

Téma: az egykori „feredőház” és a debreceni fürdő kultúra kialakulása

A Fürdőház és a Vigadó

A Nagyerdő legidősebb épülete a klasszicista fürdőház (a mai Régi Vigadó), ami 1824-26 között épült az Egerből betelepült Povolny Ferenc kőművesmester tervei szerint. Ő és munkatársai hegyaljai terméskőből és debreceni téglából építették meg a ma is szinte változatlan formában látható épületet, melyben fürdő-, szórakozó- és vendéglátóhelyeket alakítottak ki. Az egykori „feredőben” úri és a közönséges fürdőszobák álltak a vendégek rendelkezésére fából készült fürdőkádakkal és a hideg kútvíz felmelegítéséhez használt rézkatlanokkal, de kialakítottak benne díszes tánctermet és egy bormérésre szolgáló helyiséget is. A fürdő és környéke hamar közkedvelté vált a debreceniek körében, az 1840-es években hétvégén akár több ezren is kilátogattak ide. A forradalom és szabadságharc eseményei miatt 1849 első felében Debrecenbe menekült fővárosiak is felfedezték a Nagyerdőt, Petőfi állítólag nehezményezte is, hogy a haza komor helyzetét figyelmen kívül hagyva egymást érték a vidám mulatságok a Nagyerdőn. A fürdőház megépítése után további fejlesztések indultak meg a környéken: a 19. század végén sorra

épültek a Nagyerdei nyaralók és villák, 1882-ben kiépült a városi vasútvonal, aminek a Nagyerdőn volt a végállomása, a 19-20. században pedig újabb szabadidős és kulturális létesítmények épültek, mint például a stadion, a szabadtéri színpad és az állatkert. Az egykori „feredőház” területén a 20. század során egy igazi fürdőparadicsom épült ki, a Nagyerdő pedig minősített gyógyhellyé vált. A ma már Aquaticum SPA névre hallgató fürdőközpontban található termálfürdő és gyógyászati részleg, ahol közel negyvenféle, gyógyvízre alapozott kezeléssel és szakorvosok közreműködésével segítik elő a vendégek gyógyulását. A gyógyászat mellett az Aquaticum SPA fedett mediterrán élményfürdővel, modern strandfürdővel, wellness-világgal és szaunacentrummal várja a vendégeket.

Az Aquaticum Termálfürdő

Pávai Vajna és a debreceni termálvíz

A Nagyerdő egyik legjelentősebb természeti kincse a 65 Celsius-fokon feltörő termálvíz, melyre a 20. században komplett fürdő- és gyógyászati központ épült. A termálvíz feltárása Pávai-Vajna Ferenc geológus nevéhez kötődik, aki földgáz és kőolaj után kutatva tárt fel gyógy- és hévízforrásokat az Alföld szinte egész területén (Szeged, Hajdúszoboszló, Karcag, Debrecen, Szolnok). Álma, hogy Magyarországot „fürdőországgá” tegye, ahová más országok betegei hozzák pénzüket gyógyulás, regenerálódás céljából, életében ugyan nem valósult meg, ma már azonban Debrecen és a többi alföldi fürdőváros is büszke arra, hogy a termálvíznek köszönhetően a helyi turizmus egyik húzótermékévé vált a gyógy- és wellness turizmus. A 65 Celsius-fokos debreceni gyógyvíz alkáliloridos, hidrogénkarbonátos, jódos, brómos, nátriumkloridos hévíz, számottevő kalciumot, magnéziumot, metabórsavat és metakovasavat tartalmaz. Gyógyító hatása már a víz színén is látszik, mely a magas jód tartalom miatt barna. A gyógyvíz megelőzőként kifejezetten ajánlott ülő munkát végzők és mozgásszegény életmódot folytatók számára, de hatékony rossz közérzet és depresszió ellen is. Bizonyítottan gyógyító hatást fejt ki mozgásszervi, reumatológiai problémák esetén, valamint bőrgyógyászati és nőgyógyászati panaszok kezelésére. Balesetek, sportsérülések esetén pedig rendkívül hatékony rehabilitációként.

5. megálló: II. János Pál Pápa tér

Téma: régi-új létesítmények a Nagyerdőn

A Nagyerdő a 20. században

A 20. század második felében sorra nyitottak a kulturális és rekreációs intézmények a Nagyerdőn: felépült a Nagyerdei Stadion, megnyitotta kapuit a Nagyerdei Szabadtéri Színpad, valamint az ország első vidéki állatkertje és vidámparkja. Kiépítették az atlétikai pályát és a sportcentrumot, mellyel a Nagyerdő a szabadidős és kulturális lehetőségek mellett sportolás céljára is megnyílt. Ezzel párhuzamosan bővült a városrészben a szállás- és vendéglátóhelyek száma is. Az elmúlt években a Nagyerdő újabb látványos átalakuláson esett át. 2014-ben egy nagyszabású parkrekonstrukciós projekt keretében teljesen megújult a Nagyerdő parkosított területe, felépült az új Nagyerdei Stadion, megnyitott a Nagyerdei Víztorony élményközpontja, felújították a Nagyerdei Szabadtéri Színpadot, a Békás-tó környékén tanösvényeket és játszótér alakítottak ki, az egykori csónakázó helyén pedig felépült a Ködszínház. A változások a fürdőközpontot sem „kímélték”, teljesen megújult az immár Aquaticum SPA névre hallgató fürdőközpont minden

egysége, a termál-, az élmény- és a strandfürdő, a gyógyászati és wellness részleg, valamint a szálloda. Mára a debreceni Nagyerdő a város turisztikai szempontból is egyik legnépszerűbb része, ahová sétálni, pihenni, szórakozni, gyógyulni járnak a debreceniek és turisták egyaránt. Területén és létesítményeiben számos nagyrendezvényt, fesztivált tartanak tavasztól ősziig, mint például a Debrecziner Gourmet Fesztivál, a Nagyerdei Szabadtéri Játékok, a Campus Fesztivál vagy a Debreceni Bor- és Jazznapok.

A Békás-tavi játszótér és piknik a Nagyerdei parkban

A Nagyerdei Stadion

A mai modern stadion helyén 1934-ben épült fel a világ első földszánc stadionja Sajó István debreceni műépítész tervei szerint. A stadion nemcsak labdarúgó mérkőzéseknek adott otthont, olykor 10-20, sőt 30 ezer ember előtt, hanem atlétikai és salakmotor versenyt is tartottak benne, évtizedekig itt zajlottak a Debreceni Virágkarnevál egyes eseményei (karneváli felvonulás, virágkocsi-kiállítás), valamint a kétezres években egy ideig a Campus Fesztivál koncertjei is. A stadiont 1993-ig használta a Debreceni VSC labdarúgócsapata. Ekkor kezdett el romlani a stadion állapota, mely a 2000-es évekre végleg alkalmatlanná vált labdarúgó-mérkőzések tartására. A régi stadiont 2013-ban elbontották, helyén 2014. május 1-én nyitották meg a több mint húszezer néző befogadására képes új Nagyerdei Stadiont, mely Magyarország harmadik, illetve az NB1 második legnagyobb labdarúgó stadionja.

A Nagyerdei Víztorony és a Víztoronykert

A Nagyerdei Víztorony

Debrecen és a Nagyerdő egyik emblematikus épülete a több mint 100 éves Nagyerdei Víztorony, mely 2015 óta nemcsak mint víztorony, hanem többfunkciós kulturális és élményközpontként működik. A Pallagi út és a Nagyerdei körút találkozásánál magasodó víztorony 1912-1913 között épült Adorján Dezső gépészmérnök és Fried Aladár Sándor építési vállalkozó tervei szerint, célja az akkoriban kialakuló egyetemi- és villanegyed vízellátása volt. A víztorony hamar kedvelt látványossággá vált a Nagyerdőn, melynek földszintjén 1933-ban vendéglőt alakítottak ki. Az építmény 1969-ben került a Debreceni Egyetem kezelésébe. Az ötvenes években részlegesen felújították, ám komolyabb beavatkozás nem történt az épületen, évtizedekig elhagyatottan állt. Egy közel 500 millió forintos uniós pályázatnak köszönhetően 2015-ben teljesen felújították a víztorony épületét és egy minden igényt kielégítő élményközpontot nyitottak benne. Az épület alsó szintjén egy időszakos tárlatoknak, kisebb konferenciáknak, irodalmi rendezvényeknek és könnyűzenei koncerteknek otthont adó teret rendeztek be, de helyet kapott az épületben egy kávézó, egy fröccsterasz, egy

szabadtéri színpad, valamint egy tizenkét méter magas mászófal is. Tetején, 34 méter magasan egy kilátó is található, ahonnan egyedülálló panoráma nyílik a Nagyerdőre.

Az Aquaticum Debrecen Strand

Az Aquaticum SPA fürdőkomplexum részeként 2020. júniusában nyitott meg Magyarország legmodernebb strandfürdője. A hatalmas, 8,5 hektáros strandon 15 különféle medencét, 8 csúszdát, 12 méter magas napozóteraszt, függőleges vízfelületeket és élő zöldfalakat alakítottak ki. A vizes élmények mellett a strand oldalánál lévő korzón éttermek, kávézók várják a vendégeket.

Az új Aquaticum Debrecen Strand

A Ködszínház

A Nagyerdőt érintő 2014-es parkrekonstrukciós projekt részeként épült meg a régi csónakázótó helyén a Ködszínház. A napközben szökőkútként működő, kőtípegőkkel ellátott vizes attrakció nyári estéken országosan is egyedülálló szabadtéri mozivá válik: a 30 méter magas, legyező alakú vízpermetre vetítve Debrecen imázs filmeket és lézeranimációt nézhetnek az érdeklődők.

6. megálló: Békás-tó

Téma: a Nagyerdei park rekreációs és kulturális lehetőségei

A Békás-tó

A Nagyerdei park egyik legkedveltebb helye a Békás-tó, mely látványos szökőkútjaival, napozópadjaival remek hely a kikapcsolódásra. A tó körül erdei sétányok, kerékpárutak, modern játszótér, állatokat mintázó szobrok és land-art alkotások, kondipark, óriás sakktábla és petanque-pálya, valamint szabadtéri színpad várja a látogatókat. A parkban éttermek, büfék, szállodák, és persze a több mint százéves fák nyújtotta friss levegő és csodálatos természeti környezet gondoskodik a kellemes időtöltésről.

A Békás-tó nyáron és ősszel

A Nagyerdei Szabadtéri Színpad

A Nagyerdő egyik legszebb részén hatalmas erdei fenyők és kocsányos tölgyóriások között épült fel 1950-ben Debrecen szabadtéri színpada. Avató ünnepségén, 1950. június 10-én Kodály Zoltán Székelyfonó című művét mutatták be,

melyen maga a szerző is jelen volt. Bár a szabadtéri színpad évtizedeken keresztül szerves részét képezte a debreceni kulturális életnek, az ezredfordulóra annyira leromlott az állapota, hogy be kellett zárni. Több évnyi zárva tartás után 2014-ben teljesen megújulva nyitott újra. A Nagyerdei Szabadtéri Színpad májustól szeptemberig változatos programokkal – színházi előadásokkal, komoly- és könnyűzenei koncertekkel és kertmozival – várja az érdeklődőket. A színpad főbejárata előtt, a Békás-tó partján egy rendezvényter található, ahol olyan rendezvényeket tartanak, mint a Debrecziner Gourmet Fesztivál és a Debreceni Bor- és Jazznapok.

7. megálló: Egyetem tér

Téma: a Debreceni Egyetem története és főépülete

A Debreceni Egyetem főépülete

A magyar kormány, Debrecen városa és a Református Egyház 1912-ben alapította az egyetemet az 1538-ban nyitott Debreceni Református Kollégium szellemi alapjain. Az egyetemi épület megnyitása az alapítás után két évtizedet váratott magára, addig ideiglenes helyszíneken folyt az oktatás. Az egyetem felépítése hatalmas terhet rótt a városra, melynek az anyagi vállaláson túl az is része volt, hogy új kórházat építenek az egyetem szomszédságában. Az egyetem és a klinikák épületei Korb Flóris műépítész tervei alapján készültek el, hivatalos avatásukra 1918. október 28-án került sor I. Károly király és Zita királyné részvételével. A monumentális egyetemi főépületet 1932. május 15-én avatták fel, az első tanév, mely már az új egyetemi épületben kezdődhetett, az 1932/33-as volt. Az egyetem eklektikus-neobarokk stílusban épült impozáns főépülete Debrecen egyik legnagyobb és legszebb középülete. Üvegterős díszudvarát árkados folyosórendszer futja körül, melynek falán a leghíresebb professzorok és diákok neve olvasható. Az egyetem 1945-ig viselte Tisza István nevét, ezután Debreceni Tudományegyetemként, majd 1952-től Kossuth Lajos Tudományegyetem néven működött. A 20. század második felében folyamatosan bővült a felsőoktatási intézmények és az egyetemi karok száma a városban, melyek összeolvadásával 2000. január 1-én megalakult a Debreceni Egyetem, mely ma az ország legtöbb karral és legnagyobb hallgatói létszámmal rendelkező felsőoktatási intézménye.

A Debreceni Egyetem főépülete és az egyetemi park

Egyetem tér

Az egyetem főépülete előtt Klebelsberg Kunó miniszter elképzelése szerint alakították ki Debrecen legnagyobb közterét. A francia kert közepén látványos szökőkút áll, két oldalán pedig a magyar reformáció négy jelentős alakjának szobra: 1. Méliusz Juhász Péter (1536-1571), a magyar református egyház szervezője, református püspök, 2. Huszár Gál, a debreceni nyomda alapítója, 3. Szenczi Molnár Albert, fordító, zoltáríró és 4. Komáromi Csipkés György, bibliafordító. Az egyetem főépülete előtt balra Tisza István miniszterelnök, jobbra Klebelsberg Kuno, az egykori vallás- és közoktatásügyi miniszter szobra látható.

8. megálló: Debreceni Egyetem Botanikus Kertje

Téma: a debreceni botanika és a természettudományos oktatás története

A Debreceni Egyetem Botanikus Kertje

Debrecenben nagy hagyománya van a természettudományos oktatásnak és a botanikának. Itt írta Méliusz Juhász Péter az első magyar botanikai könyvet, és itt született meg Diószegi Sámuel és Fazekas Mihály munkásságának eredményeként az első magyar nyelvű fűvészkönyv. A debreceni fűvészkertet Diószegi Sámuel és Fazekas Mihály alapította a mai Déri Múzeum helyén. A kert a Református Kollégium felügyelete alatt állt és a diákok természettudományos képzését szolgálta. Miután megalakult Debrecenben a tudományegyetem és a fűvészkert helyén 1928-ban felépült a Déri Múzeum, Debrecen városa az egyetem főépülete mögött, a Nagyverdőn adományozott telket botanikus kert céljára. Az 1928-ban alapított botanikus kertben közel 6000 növényfajt tartanak számon. Található benne több mint 750 fásszárú fajt tartalmazó arborétum, a világon ma ismert négy cédrusfaj, különleges lágyszárú és trópusi gyűjtemények, valamint a Nyírség egyik legértékesebb növénytársulása, a gyöngyvirágos tölgyes. Messze földön híres kaktusz- és pozsgás-gyűjteménye, mely Kelet-Közép Európa egyik legnagyobbika.

A Debreceni Egyetem Botanikus Kertje

+ megálló: Pallagi erdő

Debrecentől néhány kilométerre található Pallag. Írásos dokumentumok szerint az eredeti nevén Parlag nevű település már a 13. században is létezett, a 16. században 30-40 telkes falu volt, a 17. század második felére azonban teljesen elnéptelenedett, Debrecen városa vette zálogba. A Debrecenhez tartozó Pallag neve egybeforrt az ott működő mezőgazdasági szakiskolával. Az 1901-ben nyitott Magyar Királyi Gazdasági Akadémia ma is álló patinás épülete és díszkertje a településrész fő ékessége, ma a Balásházy Mezőgazdasági Szakközépiskola működik benne. Az iskola szomszédságában található a Debreceni Labdarúgó Akadémia, valamint a Debreceni Nemzetközi Iskola modern épülete. Pallag közelében, a Dombostanya vasúti megállótól nyugatra fekszik az Árpád-kori Parlag falu templomának romja, mely kedvelt úti cél a túrázók körében.

A pallagi erdő

+ megálló: Erdőpuszták

A debreceni Erdőpuszták a várostól 10 kilométerre keletre félkör alakban húzódnak. Nevéből is kiderül, hogy átmenetet képez az erdő és a füves puszták között. A vidék már korán az emberek természetes lakóhelyévé vált, erdőit azonban hamar pusztítani kezdték, fakitermelésre használták. Az Erdőpuszták ma is gazdag és változatos élővilággal rendelkeznek, több pontja ma már védett. Az őshonos erdők főleg száraz homoki és gyöngyvirágos tölgyesek, de egyes részein tölgy-kőris-szil ligeterdők és fűz-nyír ligetek is találhatóak. Az 1970-es évek fejlesztései során hozták létre a környék mesterséges tavait – a Fancsikai-tavak, a Vekeri-tó, a Mézeshegyi-tavak, a Halápi-tavak, a Bodzás-tó és a Hármashegy-tó – azzal a céllal, hogy az egyre növekvő debreceni lakosság számára egy természetközeli pihenőövezetet alakítsanak ki. A tavak nagy része mára kiszáradt, a jelenleg is funkcionáló tavak viszont továbbra is kedvelt kiránduló- és horgászhelyek. Itt található a Hármashegyfaljai Pihenőerdő, ahol erdei iskola, szabadtéri színpad, csillagvizsgáló, játszótér és kilátó, valamint a Bánki Pihenőcentrum, ahol a környék élővilágát bemutató tájház, arborétum, fűvészkert és tanösvény várja a vendégeket. Erre halad Magyarország legrégebbi keskeny nyomtávú kisvasútja, a 2020-ban 138 éves Zsuzsi Erdei Vasút.

A Zsuzsi Erdei Vasút

A Zsuzsi Erdei Vasút 1882. július 16-án nyitották meg a Debrecen tulajdonában lévő Gúthi erdő és a város között. Az erdőben kitermelt fa elszállítására épített vasút eleinte csak Debrecen-Fatelep és Nyírmártonfalva között, egy 21,5 km-es szakaszon közlekedett. Az évtizedek során bővülő vasútvonalon a teherszállítás mellett később a személyforgalom is megjelent, majd az 1970-es évek végétől úttörővasútként, a rendszerváltás után pedig kirándulóvonatként működött. Másfél éves felújítás után 2020. július 16-án állt újra forgalomba a Zsuzsi, Magyarország legrégebbi keskeny nyomtávú erdei vasútja. A közkezdelt kisvonal tavasztól ősziig szállítja az utasokat Hármashegyfaljára, ahol túraösvények, kilátó, játszótér, erdei iskola és a gyönyörű Erdőpuszták várja a természet szerelmeseit

Az Ördögárok

A kirándulók egyik kedvelt úticélja a Zsuzsi Erdei Vasút nyomvonalán, Csereerdő megálló közelében található Ördögárok, más néven Csörsz árka, mely egy ókori védőműrendszer rekonstruált maradványa. A 2-3 méter mély árokban hegyezett faoszlopok állnak, a töltés tetején fonott sövény fut végig. A védősáncot az Alföldön megtelepedett szarmata törzsek építették, majd a rómaiak használták védekezésre. Számos legenda kapcsolódik hozzá.